

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ»**

Використання чужих ідей, результатів і текстів мають посилання на відповідне джерело

_____ Сарафанюк О.П.

Здобувача ступеня вищої освіти
«магістр»
Групи 2МАПУАЗ
Спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
Сарафанюка Олександра Петровича

Науковий керівник: доктор наук з державного управління, професор **Лазор О.Я.**

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

**Вінниця
2022 рік**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
<p style="margin: 0;">РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ В УКРАЇНІ.....7</p>	
1.1. Теоретичні аспекти функціонування органів місцевого самоврядування у територіальній громаді.....	7
1.2. Становлення та особливості нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді.....	16
1.3. Призначення та особливості локальних нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування у територіальній громаді.....	24
<p style="margin: 0;">РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ І ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....36</p>	
2.1. Методичний підхід до оцінки стану нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді в сучасних умовах децентралізації.....	36
2.2. Аналіз нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування на прикладі Вапнярської територіальної громади...	48
<p style="margin: 0;">РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ В УКРАЇНІ.....60</p>	
3.1. Концептуальні засади трансформації нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування на рівні територіальних громад: позитивний досвід окремих країн Європи.....	60
3.2. Перспективні напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді з урахуванням європейського досвіду.....	76
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена значенням здійснення комплексного вивчення особливостей нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді. Адже, у будь-якому суспільстві, нормативно-правове забезпечення – це дієвий інструмент на шляху побудови та налагодження ефективного механізму функціонування держави. В рамках магістерської роботи дослідимо напрямки нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді, з огляду на його значення у формуванні суспільних відносин у сфері діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді, з метою їх упорядкування та розвитку.

Зазначимо, що місцеве самоврядування як форма народовладдя, є однією зі значних складових конституційного ладу України. Незважаючи на імперативне конституційне закріплення гарантій діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді, сам процес становлення та розвитку її нормативно-правового забезпечення відбувається складно та суперечливо. Це зумовлено низкою економічних, соціальних, політичних та інших проблем. Закладені в основу місцевого самоврядування право та реальна здатність населення та органів місцевого самоврядування регламентувати значну частину публічних справ та керувати ними в даний час трансформувалися у жорстку нормативну регламентацію питань місцевого значення.

Питання нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді постійно перебуває у центрі наукових інтересів. Останнім часом зріс інтерес до вивчення зазначеного проблемного питання, що втілюється у працях багатьох сучасних дослідників. У магістерській роботі розглянуто роботи науковців, які досліджують особливості та сутність місцевого самоврядування та публічної влади, в тому числі, у контексті формування органів місцевого самоврядування територіальних громад. До таких праць належать доробки О.Я. Лазора, О.Д. Лазор, Я.В. Журавля, В. В.

Заблоцького та ін. Також дослідники приділяли увагу розробці питання нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді з точки зору його удосконалення та формування самодостатніх територіальних громад, а саме, доробки О. Глазова, А. С. Глущенко, Ю. М. Кириченко, В. І. Коваленко, Ю.М. Ковальчук, Х.О. Патицької, Л. В. Сухарської та ін.

Разом з тим, досі відсутнє комплексне дослідження особливостей нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді.

Мета магістерської роботи полягає у тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України, міжнародних актів, закордонної практики, критичного осмислення наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів провести комплексне дослідження особливостей нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді.

Для досягнення цієї мети передбачено вирішення таких завдань:

- на основі аналізу теоретичних джерел узагальнити теоретичні аспекти функціонування органів місцевого самоврядування у територіальній громаді;
- дослідити процес становлення та особливості нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді;
- охарактеризувати призначення та особливості локальних нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування у територіальній громаді;
- навести методичний підхід до оцінки стану нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді в сучасних умовах децентралізації;
- здійснити аналіз нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування на прикладі Вапнярської територіальної громади;
- визначити концептуальні засади трансформації нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування на рівні територіальних громад – огляд позитивного досвіду окремих країн Європи;

– запропонувати перспективні напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді з урахуванням європейського досвіду.

Об'єктом дослідження є публічно-правові управлінські відносини, що складаються у галузі нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді.

Предметом дослідження є право територіальної громади на дієве та ефективне нормативно-правове забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування.

Методи дослідження. При розв'язанні поставлених завдань у процесі дослідження застосовано системну методологію наукового пізнання, зокрема, із використанням загальнонаукового принципу об'єктивності, а також конкретно-юридичних методів, а саме: формально-юридичного, порівняльно-правового, методу правового моделювання, методу тлумачення правових норм.

Загальнонауковий принцип об'єктивності, з одного боку, орієнтує на незаангажованість в процесі дослідження, а з іншого – передбачає всебічний аналіз процесів, подій і фактів. Адже, досягти об'єктивності можливо лише тоді, коли дослідник враховує всі точки зору на ту чи іншу подію, зіставляє їхню аргументацію, і доводить оптимальні версії. Застосування даного принципу було використано у кожному з розділів та підрозділів магістерської роботи.

Застосування історичного методу у взаємозв'язку із методом аналізу дозволило охарактеризувати процес становлення та еволюції системи нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді. Застосування формально-юридичного методу пізнання правової реальності, який заснований на прийомах і способах юридичного мислення в межах поняття права, у взаємозв'язку із методом аналізу дозволило провести комплексний аналіз нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування. Застосування методу тлумачення правових норм у взаємозв'язку із методом аналізу дозволило виокремити основні механізми удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності

органів місцевого самоврядування у територіальній громаді. Застосування властивого правовій науці нормативного методу дозволило комплексно охарактеризувати стан нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді. Завдяки застосуванню прийому узагальнення юридичних норм ми підвели підсумки роботи.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в уточненні та поглибленні теоретичних та нормативно-правових засад функціонування органів місцевого самоврядування у територіальній громаді в Україні, проведенні практичних досліджень та рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді в Україні.

Практична цінність одержаних результатів дослідження зумовлена його актуальністю, новизною та рекомендаціями теоретичного і прикладного характеру з метою удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді.

Інформаційними джерелами вивчення є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, інформаційні ресурси мережі Internet, чинні законодавчі й нормативні акти, постанови Кабінету Міністрів України, укази Президента України, інформація з офіційного сайту Міністерства розвитку громад та територій України, та результати власних досліджень.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на сім підрозділів, висновків, а також списку використаних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

Здійснене дослідження дало підстави сформулювати наступні висновки:

1. Аналіз наукових підходів до визначення теоретичних аспектів функціонування органів місцевого самоврядування у територіальній громаді дозволив узагальнити окремі концепції поняття «управління», «публічне управління», «публічна влада», «місьцеве самоврядування» та навести групу теорій місцевого самоврядування, а також специфіку функціонування органів місцевого самоврядування в рамках окреслених теорій.

2. Аналіз нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді дозволив навести критерії класифікації нормативно-правових актів, якими врегульовано діяльність органів місцевого самоврядування у територіальній громаді. Ми виявили, що серед нормативно-правових актів, які регулюють досліджену сферу, виокремлюють дві великі групи: міжнародні нормативно-правові акти, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та нормативно-правові акти національного права.

3. Також в рамках проведеного дослідження ми охарактеризували призначення та особливості локальних нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування у територіальній громаді. Можемо зробити висновок, що до таких актів належать нормативно-правові акти, які ухвалює місцева влада, і які стають так само обов'язковими для неї та членів територіальної громади, як і законодавство України – це статут територіальної громади, регламент ради – представницького органу місцевої територіальної громади та регламент виконавчих органів (виконкомів) рад територіальних громад.

4. Обраний методичний підхід до оцінки стану нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді в сучасних умовах децентралізації дозволив нам розглянути децентралізацію влади як комплексну категорію, якісна визначеність якої опосередковується системною єдністю і поділом публічної влади, а також

національними особливостями форми державного устрою і сформованою правовою традицією. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що держава лише тоді може досягти максимальної ефективності та високого рівня розвитку, коли вона буде заснована на принципах демократії і відповідати запитам часу щодо збалансованого співвідношення централізації і децентралізації влади, що породжує ефективну вертикаль влади і розвинене місцеве самоврядування та дозволяє ефективно функціонувати, в рамках чинного правового поля, органам місцевого самоврядування у територіальній громаді. Проте, незважаючи на наявність очевидних позитивних тенденцій наближення українського законодавства до європейських критеріїв в цій сфері, імплементація існуючих норм і процедурних вимог все ж недостатня, органи державної влади звужують взаємодію з громадськістю переважно до комунікації і популяризації нормативних можливостей, інформаційного висвітлення двосторонніх відносин, в меншому ступені – сприяють реальній взаємодії. Крім того, активність самих громадських організацій, в тому числі і тих, діяльність яких має соціально спрямований характер, продовжує зосереджуватися переважно на національному рівні або на рівні великих міст, відповідно не має системного і всеосяжного характеру.

5. Аналіз нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування на прикладі Вапнярської територіальної громади дає підстави для висновку, що головна роль у комплексі юридичних норм, які регулюють місцеве самоврядування, належить конституційним нормам, які ґрунтуються на положеннях всесвітньо визнаних нормативних актів. При цьому, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, в тому числі, локального характеру, зокрема, і Вапнярської територіальної громади, ґрунтуються та приймаються на виконання регламентованих у Основному Законі України положень стосовно діяльності органів місцевого самоврядування, зокрема, і у досліджуваній Вапнярській територіальній громаді.

6. Окресливши позитивний досвід окремих країн Європи щодо трансформації нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого

самоврядування на рівні територіальних громад, можемо зазначити, що наразі у Європі відсутні спільні особливості у формуванні організації територіального громадівського самоврядування, з огляду на сталі для кожної окремої (дослідженої) країни традиції територіального впорядкування місцевого управління. Це, в свою чергу, визначає специфіку нормативно-правової еволюції концептуальних засад трансформації нормативно-правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування на рівні територіальних громад.

7. Зважаючи на той факт, що Україна є частиною європейського простору, наразі відбувається поступова трансформація вітчизняного нормативно-правового забезпечення у галузі діяльності органів місцевого самоврядування у територіальній громаді, з урахуванням позитивного європейського досвіду. Це дозволяє виокремити певні напрямки удосконалення сучасного вітчизняного законодавства, виокремивши, наприклад, потребу в усуненні відчуження громадян від процесу прийняття рішень органами влади різних рівнів. Задля активного долучення громадян до процесу управління громадськими справами на місцях у нашій країні, з огляду на ефективний європейський досвід, повинні використовуватися форми прямої демократії, механізми місцевих референдумів, різні форми роботи громадянського суспільства у місцевих органах влади. В рамках досліджуваного проблемного питання, ми виокремили потребу у можливих напрямках вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності ОСН: уніфікація правового статусу ОСН; виключення норм, що фактично створюють відносини подвійного підпорядкування ОСН; спрощення процедури створення ОСН; поліпшення фінансових можливостей ОСН; розвиток локального законодавства; оптимізація правового регулювання здійснення ОСН власних та делегованих повноважень. Також доречно звернути увагу на трансформацію нормативно-правового поля у галузі кооперації, взаємодії, співпраці між територіальними громадами, що є важливим засобом проти територіального відокремлення та поділу тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабарикіна Н. Громадянська активність та її вплив на процес децентралізації. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2018. № 5, Iss. 5. С. 101– 106.
2. Балабаєва З. Теорії місцевого самоврядування як джерело пошуку його майбутніх моделей. *Теорія та історія державного управління*. 2016. №1(65). С. 9-14.
3. Бисага Ю.М., Рогач О.Я., Бачинська А.В. Муніципальне право України. Ужгород : Ліра, 2008. 338 с.
4. Відомості про Вапнярську територіальну громаду URL: <https://vapnyarska-gromada.gov.ua/sklad-gromadi-10-05-40-27-02-2017/> (дата звернення: 25.08.2022).
5. Ворона П.В. Особливості місцевого самоврядування Франції на прикладі регіональних адміністративно-територіальних одиниць – департаментів: досвід для України. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/1661/1/13.pdf> (дата звернення: 25.08.2022).
6. Всесвітня декларація місцевого самоврядування 1985 р., прийнята Всесвітньою асоціацією місцевого самоврядування. *Місьцеве та регіональне самоврядування України*. 1994. Вип. 1/2 (6/7). С. 65–69.
7. Гельсінська декларація щодо регіонального самоврядування 2002 р. URL: <http://www.kmv.gov.ua>; www.aer.eu/fileadmin/Regional/Self-Gov.doc. (дата звернення: 25.08.2022).
8. Глазов О. Удосконалення системи нормативно-правового забезпечення співробітництва територіальних громад в Україні. *Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції ВНУ ім. Лесі Українки, (27-29 червня 2022 року), м. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня "Волиньполіграф", 2022. С. 369-371.*
9. Глущенко А. С. Формування самодостатніх фінансово спроможних територіальних громад в Україні: стан, проблеми та перспективи. *Міжнародний*

науковий рецензований журнал *Проблеми економіки*. 2019. № 2 (40). 2019. С. 126-133.

10. Гомоляко О.В. Інституціональний фактор формування національної моделі публічної політики України. *Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю* (Київ, 24 трав. 2019 р.) : у 5 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білинської, О. М. Петрось. Київ : НАДУ, 2019. Т. 1. 172 с.

11. Декларація про міста та інші населені пункти в новому тисячолітті 2001 р., прийнята ГА ООН 9 червня 2001 року URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/habitatdec.shtml (дата звернення: 25.08.2022).

12. Декларація щодо регіоналізму в Європі 1996 р. URL: <https://constituanta.blogspot.com/2013/03/1996.html> (дата звернення: 25.08.2022).

13. Дробуш І.В. Соціальна функція місцевого самоврядування в Україні та конституційно-правові проблеми її реалізації : монографія. Рівне : Овід, 2015. 540 с.

14. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями 1980 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106#Text (дата звернення: 25.08.2022).

15. Європейська хартія місцевого самоврядування, прийнята Радою Європи 1985 р. URL: <http://www.coe.kiev.ua/> (дата звернення: 25.08.2022).

16. Європейська хартія міст (II Маніфест нової урбаністики) 1992 р.: URL: <http://www.coe.org/cplre/> (дата звернення: 25.08.2022).

17. Європейська хартія регіонального/просторового планування 1983 р. (Торремолінська хартія). URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Lozynskyy-Labinska-Morhatskyy-Conference-2021-stattya.pdf> (дата звернення: 25.08.2022).

18. Європейська декларація прав міст 1992 р., прийнята CLRAE PE. URL: <http://www.coe.org/cplre/> (дата звернення: 25.08.2022).

19. Журавель Я.В. Адміністративно-правове забезпечення децентралізації органів виконавчої влади в Україні. Дис. на здобуття ступеня доктора юрид. наук за спец.: 12.00.07 "адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". Київ : НАУ, 2021. 517 с.
20. Заблоцький В. В. Універсальні чинники самобутності системи місцевого самоврядування України. *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. Вип.1. С. 41-46.
21. Камінська Н.В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування та Україна : монографія. Київ : КНТ, 2014. 414 с.
22. Кириченко Ю. М. Територіальна громада як базовий елемент системи місцевого самоврядування України: теоретичне визначення. *Форум права*. 2012. № 4. С. 451–457.
23. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
24. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text> (дата звернення: 25.08.2022).
25. Коваленко В. І. Проблеми і перспективи формування об'єднаних територіальних громад в Україні. *Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ : збірник тез доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 25 березня 2020 р. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. С. 80-82.
26. Ковальчук Ю. М. Нормативно-правове забезпечення діяльності виконавчих органів місцевих рад на базовому рівні в Україні. *Наукові записки*. Серія: Право. 2020. Випуск 9. С. 28-32.
27. Кохалик Х. М. Досвід становлення і розвитку комунального самоврядування в Німеччині та можливість його адаптації в містах України : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.04. Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Львів : [б. в.], 2011. 20 с.

28. Кравчук О. Процеси трансформації громадянського суспільства та децентралізація влади: механізми взаємозв'язків. *Літопис Волині*. 2021. №24. С. 207-211.
29. Красівський О.Я., Янишевський М.М. Еволюція системи місцевого самоврядування у Німеччині (на прикладі землі Бранденбург) : історико-управлінський аспект. *Аспекти публічного управління : регіональне та муніципальне управління*. 2016. № 6-7 (32-33). С. 85-94.
30. Кузнецова О.О. Інститут місцевого самоврядування: проблеми становлення та розвитку URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/DeBu_2007_1\(2\)__33.pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/DeBu_2007_1(2)__33.pdf) (дата звернення: 25.08.2022).
31. Лазор О.Я. Публічна служба в Україні : компетенції та повноваження: монографія. Хмельницький : ХГПА, 2009. 440с.
32. Лазор О.Я., Лазор О.Д. Публічне управління та адміністрування: ретроспектива деяких теоретичних аспектів. *Університетські наукові записки*. 2015. №56. С. 111-121.
33. Лазор О.Д. Основи місцевого самоврядування : Навч. посібник. 3-є вид., доп. і перероб. Київ : Центр навч. літератури, 2003. 432 с.
34. Лазор О.Д., Лозор О.Я. Служба в органах місцевого самоврядування: Наук.-практ. Коментар : Навч. посібник (Публічна служба). Київ : Дакор, КНТ, 2005. 368 с.
35. Лазор О.Д. Формування та функціонування місцевої влади: досвід міст Німеччини та України : монографія. Львів ; Рівне : Гном, 2006. 100 с.
36. Лазор О.Д. Інституціоналізація публічної самоврядної влади в Україні : монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2009. 440 с.
37. Лазор О. Д., Лазор О. Я., Юник І. Г. Основи публічного управління та адміністрування : навч.-метод. посіб. Київ : Ліра-К, 2017. 267 с.
38. Міжнародна хартія про охорону історичних міст (Вашингтонська хартія) 1987 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_761#Text (дата звернення: 25.08.2022).

39. Мішина Н. В. Органи самоорганізації населення в Україні: типологія та класифікація територіальних мікроколективів. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Том XX VI. Одеса, 2020. С. 78-84.
40. Нестор В.Р. Міське самоврядування в Україні та в Сполученому Королівстві Великобританії і Північної Ірландії: компаративне дослідження. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. Національний авіаційний університет, Київ, 2021. 434 с.
41. Організація співробітництва територіальних громад в Україні практичний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. / ред. О. Врублевський. Київ, 2017. 105 с.
42. Організація місцевого самоврядування республіки Польща - Мережа UPLAN. Мережа UPLAN. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/orhanizatsiia-mistsevohosamovriaduvannia-respubliky-polshcha/> (дата звернення: 26.09.2022)
43. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / за ред. Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко. Асоціація міст України Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.
44. Патицька Х.О. Формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах реалізації реформи місцевого самоврядування. Дисертація. Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка 051 – Економіка. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Львів, 2018. 254 с.
45. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст.170.
46. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. ст. 175.
47. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11 липня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. ст. 254.

48. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11 липня 2002 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 40. ст.290.
49. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11 вересня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 9. ст. 79.
50. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. ст. 314.
51. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 34. ст.343.
52. Про відкритість використання публічних коштів : Закон України від 11 лютого 2015 року. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 16. ст.109.
53. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 року. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 34. ст.1167.
54. Про засади державної регіональної політики: Закон України 5 лютого 2015 року. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. ст.90.
55. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 року. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. ст.91.
56. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 28. ст.250.
57. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб–підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 26 листопада 2015 року. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 2. ст.17.
58. Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу старости села, селища: Закон України від 9 лютого 2017 року. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 12. ст.134.
59. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. №695.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text> (дата звернення: 14.09.2022).

60. Проект Закону про порядок утворення, ліквідації районів, встановлення і зміни їх меж №6636 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH54C00A.html (дата звернення: 14.09.2022).

61. Проект Закону про засади адміністративно-територіального устрою України № 8051 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63508 (дата звернення: 14.09.2022).

62. Реформа децентралізації URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi> (дата звернення: 04.09.2021) (дата звернення: 14.09.2022).

63. Рось О. Функції як складова інституційної спроможності представницьких органів місцевого самоврядування в Україні. *Молодий вчений*. 2020. №7 (83). С.98-102.

64. Соціальна Хартія міст-членів союзу Балтійських міст 2001 р. URL: <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Principle-9.-European-chart.pdf> (дата звернення: 25.08.2022).

65. Співак Д. Сучасні теорії та моделі місцевого самоврядування. *Актуальні проблеми політики*. 2012. № 44. С. 112 – 124.

66. Стамбульська декларація з населених пунктів 1996 р., прийнята Хабітат II URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/habdecl.shtml (дата звернення: 25.08.2022).

67. Статут Вапнярської об'єднаної територіальної громади URL: <https://vapnyarska-gromada.gov.ua/statut-14-06-27-27-02-2017/> (дата звернення: 25.08.2022).

68. Стригунов Я.С. Система місцевих органів самоврядування Польщі. Кращі практики децентралізації: досвід країн ЄС для України : *матер. науково-*

практичного круглого столу (Суми, 27 травня 2022 р.). Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 75-76.

69. Сухарська Л. В. Елементи системи фінансового забезпечення розвитку територіальної громади. *Вісник НАДУ при Президентові України. Серія : Державне управління*. 2016. № 1(80). С. 119-125.

70. Тимків В. Самоврядування у Великій Британії: окремі тенденції та механізми. *Управління сучасним містом*. 2006. № 3-4/7-12 (23-24). С. 173-180.

71. Тищенко К. М. Поняття та основні теорії походження місцевого самоврядування. *Державне будівництво*. 2009. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2009_1_21 (дата звернення: 25.08.2022).

72. Ткаченко В. С. Нормативно-правове забезпечення діяльності органів самоорганізації населення в Україні. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/normativno-pravovoe-obespechenie-deyatelnosti-organov-samoorganizatsii-naseleniya-v-ukraine.pdf> (дата звернення: 25.08.2022).

73. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація: практ. посіб. /Швейцарсько - український проект “Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO”. К. :ТОВ “Софія”, 2012. 120 с.

74. Фелонюк Т.А. Місцеве самоврядування у Французькій Республіці: еволюція становлення та розвитку. *Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна та ін. Харків : Право, 2015. Вип. 30. С. 167-175.*

75. Хартія Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_674#Text (дата звернення: 25.08.2022).

76. Хартія «Міста Європи на шляху до стійкого розвитку (Ольборгська Хартія) 1994 р. URL: <https://web.archive.org/web/20070329015420/http://masters.donntu.edu.ua/2004/feht/lebedev/library/aalborgchapter.htm> (дата звернення: 25.08.2022).

77. Хартія про участь молоді в муніципальному та регіональному житті 1994 р. URL: <https://rm.coe.int/168071b58f> (дата звернення: 25.08.2022).

78. Хріпливець Д.Є. Теоретичні засади моделей місцевого самоврядування. *Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток»* включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Duur_2010_9_14.pdf (дата звернення: 25.08.2022).
79. Шарапанівська І. В., Нікітенко. Л. О. Концепції (теорії) місцевого самоврядування як основа для відокремлення моделей муніципального управління *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. Том 2 № 11 (2019). С. 70-73.
80. Шароді Д. Децентралізація влади: проблеми, перспективи розвитку і результати станом на 2019 рік. URL: <https://freeradio.com.ua/decentralizacija-vladi-problemi-perspektivi-rozvitku-irezultati-stantom-na-2019-rik-interv-ju/> (дата звернення: 25.08.2022).
81. Шкільняк М., Мельник А., Монастирський Г. та ін. Управління життєдіяльністю територіальних громад в умовах воєнного стану: виклики й механізми реагування. *Аналітична записка за матеріалами засідання круглого столу з міжнародною участю*. Засідання круглого столу з міжнародною участю відбулося 14 квітня 2022 року в он-лайн режимі з використанням платформи ZOOM URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/1372-2807-1-SM%20(1).pdf (дата звернення: 25.08.2022).
82. Яцунська О.О. Огляд системи місцевого самоврядування Франції. *Наукові праці*. Миколаїв : МФ НаУКМА, 1998. Т. 1. 1998. С. 61–64.

ДОДАТКИ

Витяг зі Статуту Вапнярської селищної об'єднаної територіальної громади (затвердженого Рішенням № 1 9-ої сесії 8-го скликання Вапнярської селищної ради об'єднаної територіальної громади від 10.01.2017р).

Стаття 1.1.2.

Територіальна громада є суб'єктом публічного права.

Територіальній громаді належить право комунальної власності на майно, у тому числі грошові кошти.

Управління майном, що є у комунальній власності, здійснюють безпосередньо територіальна громада та утворені нею органи місцевого самоврядування.

Стаття 1.1.3.

Адміністративним центром об'єднаної територіальної громади є селище Вапнярка Томашпільського району Вінницької області, в якому розміщені її органи місцевого самоврядування.

Жителі всіх населених пунктів громади забезпечуються максимально зручними умовами для відвідування адміністративного центру громади.

Стаття 1.1.4.

Територіальна громада має єдиний представницький орган – Вапнярську селищну раду (далі – рада).

Перші місцеві вибори депутатів ради відбулися 28 серпня 2016 року.

Стаття 1.1.5.

Територіальна громада в порядку встановленому законом може об'єднуватися з іншими сільськими територіальними громадами.

Рада може об'єднуватися в асоціації органів місцевого самоврядування та вступати в їх добровільні об'єднання...

...Глава 1.3. Правова основа Статуту

Стаття 1.3.1.

Статут затверджується рішенням ради. Він підлягає реєстрації в установленному порядку і набуває чинності з моменту його державної реєстрації.

Статут діє в просторових межах об'єднаної територіальної громади. Окремі положення Статуту, відповідно до закону, можуть діяти і на території, що перебуває за межами території громади.

Стаття 1.3.2.

Статут має найвищу юридичну силу по відношенню до всіх інших актів, які приймаються в системі місцевого самоврядування територіальної громади, за винятком рішень, прийнятих місцевим референдумом.

Правові акти органів міського самоврядування територіальної громади та їхніх посадових осіб, які суперечать цьому Статуту, не підлягають застосуванню і виконанню.

Стаття 1.3.3.

Статут відповідає положенням Конституції України, законам України, указам Президента України і постановам Кабінету Міністрів України.

У разі невідповідності окремих положень Статуту Конституції та законам України, указам Президента України та постановам Кабінету Міністрів України діють норми останніх, як актів більш вищої юридичної сили...

...

РОЗДІЛ II. СИСТЕМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Глава 2.1. Загальні засади організації та функціонування системи місцевого самоврядування територіальної громади

Стаття 2.1.1.

Організація та функціонування системи місцевого самоврядування територіальної громади здійснюється відповідно до положень Конституції та законів України, а також цього Статуту.

Система місцевого самоврядування територіальної громади включає:

- територіальну громаду;
- селищну раду - представницький орган місцевого самоврядування, що представляє територіальну громаду та здійснює від її імені та в її інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією та законами України;
- селищного голову, який є головною посадовою особою територіальної громади;
- виконавчі органи ради (виконавчий комітет, управління, відділи, служби тощо);
- старосту;
- органи самоорганізації населення.

Розмежування повноважень між складовими системи місцевого самоврядування територіальної громади здійснюється згідно із законом, цим Статутом та рішеннями, прийнятими на сесії ради...